

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 8 december 2015 over de rol van het onderwijs in actieprogramma Tel mee met Taal (Kamerstuk 28 760, nr. 52).

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

De adjunct-griffier van de commissie,
Arends

II Reactie van de Minister

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de rol van het onderwijs in het actieprogramma Tel mee met Taal. De voornoemde leden hechten veel waarde aan een stevige basis in ons onderwijs, daarbij zijn taal en rekenen van essentieel belang. Taalachterstanden op latere leeftijd kunnen grotendeels voorkomen worden als men er op tijd bij is, daarom onderstrepen de leden van deze fractie graag de rol van het onderwijs. De leden zien aanleiding voor het stellen van enkele vragen.

Laaggeletterdheid betekent dat men de Nederlandse taal beheerst onder het niveau van de basisschool, ook wel referentieniveau 1F genoemd. De eerdergenoemde leden vragen hoeveel kinderen er van groep acht naar het vervolgonderwijs gaan, terwijl zij niet aan niveau 1F voldoen. Hoe zijn deze cijfers verdeeld over Nederland? Zijn er in sommige regio's significant meer of juist minder kinderen die onder referentieniveau 1F van de basisschool komen? Welke kenmerken hangen met deze eventuele verschillen samen? Tevens vragen zij hoe de Minister ervoor gaat zorgen dat dit aantal vermindert en welke meetbare doelstellingen zij hierbij op welke termijn heeft.

De voornoemde leden hebben tijdens verschillende debatten hun zorgen over de gewichtenregeling geuit. Zo zijn er scholen die extra middelen krijgen en daarvan helemaal geen extra taallessen aan hun leerlingen geven. Dit is voor deze leden onacceptabel. Zij vragen of de Minister het met deze leden eens is dat extra middelen, bedoeld voor het wegnemen van taalachterstand, ook moeten terechtkomen bij leerlingen met een taalachterstand. Wat gaat de Minister doen om dit te bewerkstelligen? In de voorliggende brief van de Minister geeft zij aan dat sommige scholen werken met «kopklassen». Wat wordt er gedaan als leerlingen met een taalachterstand op een school zitten die dit niet aanbiedt? Tevens vragen zij in hoeverre het aanbod van de school op het gebied van de aanpak van taalachterstanden samenhangt met het taalniveau van de leerlingen als zij het basisonderwijs verlaten.

Recent is er in veel media aandacht geweest voor het analfabetisme in ons onderwijs. Van de leerlingen in het vmbo¹ is 14% functioneel analfabeet. In Parkstad heeft 25% van de leerlingen die van de basisschool komen een taalachterstand van 2,5 jaar. De voornoemde leden willen graag een reactie van de Minister op deze ernstige cijfers. Zij vragen hoe het kan dat kinderen die van de basisschool afkomen functioneel analfabeet zijn. Op welke manier worden scholen hierop aangesproken? Is de Minister bereid om opnieuw te kijken naar de acties tegen analfabetisme in het basis en voortgezet onderwijs om te bezien of hier een intensivering nodig is en hierover een brief aan de Kamer te sturen, zo vragen de voornoemde leden.

Er leeft onder docenten en leerlingen onvrede over de inhoud en opzet van taalvakken en -examens in het voortgezet onderwijs, zij zouden te eenzijdig op leesvaardigheden gericht zijn en bovendien te weinig motiverend voor leerlingen. Zij vragen in hoeverre de Minister deze mening deelt. In hoeverre deelt de Minister de mening dat door de modernisering van de inhoud van taalvakken en -examens deze aantrekkelijker en interessanter voor leerlingen kunnen worden. In hoeverre kan de werkwijze van het College voor Toetsen en Examens worden

¹ vmbo: voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs.

aangepast zodat de input van docenten een grotere rol kan spelen in de totstandkoming van de examens?

In het hoger onderwijs is ook inzet op studenten met een taalachterstand. De eerder genoemde leden vragen of «ouderen» ook gebruik kunnen maken van deze faciliteiten in het kader van een «leven lang leren».

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Minister over de rol van het onderwijs in actieprogramma *Tel mee met Taal*.

De leden ondersteunen het belang van goede voor- en vroegschoolse educatie om kinderen met (een risico op) een taalachterstand zo een goede start te laten maken in hun (school)loopbaan. In de periode 2012–2015 is ingezet op de verhoging van de kwaliteit van voor- en vroegschoolse educatie. De indruk ontstaat dat hierbij vooral is gekeken naar de G37 en/of de G86. Zij vragen waarom niet alle gemeentes betrokken zijn bij de uitvoering van dit beleid. Zijn er ook voor de periode na 2015 bestuursafspraken gemaakt met betrekking tot de voor- en vroegschoolse educatie? Zo ja, waaruit bestaan deze afspraken? Zo nee, waarom niet?

Voor de entreeopleiding van het mbo² geldt referentieniveau 2F en bovendien is verplichte examinering en het meetellen van het resultaat voorzien vanaf schooljaar 2016–2017. Er zijn echter studenten die onder dit niveau aan deze opleiding beginnen. De voornoemde leden vragen wat er gebeurt als zij, ondanks alle extra inspanningen, niveau 2F niet behalen. Betekent dit dat zij de opleiding verlaten of is het mogelijk de opleiding, met een zekere taaldeficiëntie, toch af te ronden? De eerder genoemde leden wijzen in dit kader ook op de motie van de leden Jadnanansing, Van Meenen en Jasper van Dijk³ waarin het kabinet wordt verzocht te verkennen «op welke manier jongeren die wel over praktische vaardigheden beschikken om de arbeidsmarkt te betreden maar nu niet in staat zijn een startkwalificatie te behalen vanwege de generieke taal- en rekeneisen, toch uitzicht kan worden gegeven op een diploma op mbo-niveau 2» en waarbij de suggestie wordt gedaan om onderscheid te maken tussen een arbeidsmarktdiploma en een doorstroombdiploma. Zij vragen of de Minister kan toelichten op welke manier uitvoering is gegeven aan de betreffende motie en hoe dit zich verhoudt tot de nu beschreven verplichte examinering van het taalniveau en het laten meetellen van het resultaat voor mbo-niveau 1, 2 en 3.

Het maken van een landelijke, door CITO⁴ ontwikkelde en aangeboden, taaltoets maakt op dit moment onderdeel uit van het propedeuseprogramma van de pabo's en het niet voldoende afronden ervan is dus reden voor een bindend negatief studieadvies. De voornoemde leden zijn van mening dat de taalvaardigheid van leraren (in opleiding) nooit ter discussie mag staan. Zij zijn het voorbeeld voor de leerlingen in hun klas. De leden hebben het signaal ontvangen dat het studiejaar 2015–2016 het laatste jaar is dat de taaltoets als landelijk verplichte toets op de pabo's wordt afgenomen. Is de Minister bekend met deze situatie? Wat betekent het vervallen van de landelijk verplichte taaltoets voor het vaststellen van het taalvaardigheidsniveau van de leraren in opleiding? Is de Minister van mening dat een verplichte landelijke taaltoets, als onderdeel van de propedeuse, voor pabo-studenten niet meer nodig is? Zo ja, op welke manier kan dit feitelijk worden onderbouwd, zo vragen de voornoemde leden.

² mbo: middelbaar beroepsonderwijs.

³ gewijzigde motie over uitzicht op een diploma op mbo-niveau 2 voor jongeren voor wie de generieke taal- en rekeneisen te hoog zijn (Kamerstuk 33 880, nr. 12).

⁴ CITO: Centraal Instituut voor Toets Ontwikkeling.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister over de rol van het onderwijs in het Tel mee met Taalprogramma. Zij stellen de volgende vragen.

De leden van deze fractie zien dat het kabinet inzet op de kwaliteit van de vve⁵. De leden missen echter nog de aandacht voor gemeenten buiten de G37 of G86. Zij vragen of er volgens het kabinet daar geen problematiek rond laaggeletterdheid is en of daar al voldoende middelen aanwezig zijn om laaggeletterdheid aan te pakken en zo ja, hoeveel.

Tevens vragen zij of de Minister een verklaring heeft voor het feit dat veel meer leerlingen het referentieniveau 1F halen dan van tevoren is ingeschat door de commissie Meijerink.

De Minister schrijft dat scholen aanvullende middelen kunnen krijgen voor extra taalonderwijs aan nieuwkomers. De leden van deze fractie stellen echter vast dat dit pas gebeurt bij onderwijs aan tenminste vier nieuwkomers. Is de Minister van mening dat minder dan vier leerlingen geen extra middelen kosten? Zij vragen waarom deze grens wordt getrokken. Deze leden vragen of de Minister een tabel aan de Kamer kan doen toekomen met daarin alle in de brief genoemde financieringscomponenten voor de jaren 2010 tot en met 2018 (zoals de vve-budgetten, het extra vve-budget voor de G37, budgetten voor onderwijsachterstanden, schakelklassen, de gewichtenregeling et cetera). Tevens vragen zij of de Minister aan de Kamer kan melden hoeveel kinderen of leerlingen per financieringscomponent zijn bereikt of daar gebruik van hebben gemaakt en wat de verwachtingen zijn voor de jaren 2010 tot en met 2018.

Hoeveel klassen maken gebruik van de bibliotheek op school? De eerder genoemde leden vragen hoeveel scholen in het kader van de bibliotheek op school een samenwerkingsovereenkomst met een kinderdagverblijf of peuterspeelzaal hebben.

De voornoemde leden vragen ten slotte welke doelstelling het kabinet heeft als het gaat om allianties inzake onderwijs-kinderopvang, om taalachterstanden weg te werken.

⁵ vve: vroeg- en voorschoolse educatie.